CLA CYMRU MANIFESTO
MANIFFESTO

CLA CYMRU

Rural Wales stands at a crossroads. It is vital all political parties consider actions that can develop the rural economy to benefit all of Wales.

The Cross-Party Group on Rural Growth, approved a comprehensive set of recommendations for revitalising rural communities, strengthening the rural economy, and ensuring that land managers, businesses, and residents can thrive.

CLA Cymru’s manifesto translates those recommendations into a focused programme for action ahead of the 2026 Senedd elections.

Mae Cymru Wledig ar groesffordd. Mae'n hanfodol bod pob plaid wleidyddol yn ystyried camau gweithredu a all ddatblygu'r economi wledig er budd Cymru gyfan.

Cymeradwyodd y Grŵp Trawsbleidiol ar Dwf Gwledig, set gynhwysfawr o argymhellion ar gyfer adfywio cymunedau gwledig, cryfhau'r economi wledig, a sicrhau y gall rheolwyr tir, busnesau a thrigolion ffynnu.

Mae maniffesto CLA Cymru yn trosi'r argymhellion hynny mewn i raglen weithredu glir o flaen etholiadau'r Senedd 2026.

INSTAGRAM FACEBOOK X / TWITTER LINKED IN

Key Facts: Wales' Rural Economy

- 550,000 jobs across rural industry
- Underpins £24.6bn in food and drink (26% GDP) and provides the £9.3bn food foundation.
- Is the main attraction for £5bn tourism industry (over 20% is on farm) and 100,000 jobs.
- Returns £9 for every £1 invested.
- Rural productivity remains up to 35% lower than urban Wales due to structural under investment by Welsh and Westminster Governments.

Ffeithiau Allweddol: Economi Wledig Cymru

- 550,000 o swyddi ar draws diwydiant gwledig
- Yn sail i £24.6 biliwn mewn bwyd a diod (26% CMC) ac yn darparu'r sail bwyd gwerth £9.3 biliwn.
- Dyma'r prif atyniad ar gyfer y diwydiant twristiaeth gwerth £5bn (mae dros 20% ar fferm) a 100,000 o swyddi.
- Mae'n dychwelyd £9 am bob £1 a fuddsoddwyd.
- Mae cynhyrchiant gwledig yn parhau i fod hyd at 35% yn is na Chymru drefol oherwydd tanfuddsoddiad strwythurol gan Lywodraethau Cymru a San Steffan.

Core Priorities for the Rural Economy

A Coherent, Long-Term Rural Economic Strategy

- Establish a cross-government Rural Economic Strategy with clear targets, delivery responsibilities, and annual reporting.
- Create a Rural Productivity Unit to coordinate policy across agriculture, planning, skills, digital, transport, and tourism.
- Ensure rural proofing is mandatory for all Welsh Government policies, with transparent impact assessments.

Blaenoriaethau Craidd ar gyfer yr Economi Wledig

Strategaeth Economaidd Wledig Gydlynol, Hirdymor

- Sefydlu Strategaeth Economaidd Wledig traws-lywodraethol gyda thargedau clir, cyfrifoldebau cyflawni, ac adroddiadau blynyddol.
- Creu Uned Cynhyrchiant Gwledig i gydlynu polisi ar draws amaethyddiaeth, cynllunio, sgiliau, digidol, trafnidiaeth a thwristiaeth.
- Sicrhau bod prawf gwledig yn orfodol ar gyfer holl bolisïau Llywodraeth Cymru, gydag asesiadau effaith tryloyw.

A Fair and Functional Planning System
Supports housing and rural economic growth

- Introduce permitted development rights for:
  - Converting of redundant farm buildings to residential and commercial use.
  - Pop-up camp sites to run for up to sixty days per year.
  - Slurry and silage storage approved by Natural Resources Wales
  - Rural affordable housing as per the “Changes to permitted development rights” consultation published on the 8th April 2025.
- Expand the area of new agricultural buildings under permitted development from $465m^2$ to $1,500m^2$.
- Provide better resource for Local Authority planning teams.
- In general, simplify gaining permission for acceptable development.
- Introducing these PDRs would bring Wales up to a level playing field with England, where they already have these rights.

System Gynllunio Deg a Swyddogaethol
Yn cefnogi tai a thwf economaidd gwledig

- Cyflwyno hawliau datblygu a ganiateir ar gyfer:
- Trosi adeiladau fferm diangen i ddefnydd tai a masnachol.
- Safleoedd gwersylla dros dro i redeg am hyd at drigain diwrnod y flwyddyn.
- Storio slyri a silwair wedi'i gymeradwyo gan Cyfoeth Naturiol Cymru
- Tai fforddiadwy gwledig yn unol â'r ymgynghoriad "Newidiadau i hawliau datblygu a ganiateir" a gyhoeddwyd ar 8 Ebrill 2025.
- Ehangu ardal yr adeiladau amaethyddol newydd o dan ddatblygiad a ganiateir o 465m2 i 1,500m2.
- Darparu gwell adnoddau i dimau cynllunio'r Cyngor.
- Yn gyffredinol, symleiddio cael caniatâd ar gyfer datblygiad derbyniol.
- Byddai cyflwyno'r PDRs hyn yn dod â Chymru i faes chwarae cyfartal â Lloegr, lle mae ganddynt yr hawliau hyn eisoes.

CLA CYMRU

Infrastructure that Works for Everyone

- Create stronger undergrounding requirement, including to publish detailed costings and impact assessment of both overground and underground power line options to allow scrutiny of route development decisions.
- Create an option to put any allocated community benefit funds towards undergrounding.
- Create a default planning obligation for energy infrastructure developers to conduct themselves according to the Rights Over Land For Electricity Infrastructure: Code of Practice .
- Create a wider compulsory purchase code of practice built into the new Significant Infrastructure Projects system that requires good practice by both buyers and sellers.

Seilwaith sy'n gweithio i bawb

- Creu gofyniad tanddaearol cryfach, gan gynnwys cyhoeddi costau manwl ac asesiad effaith o opsiynau llinellau pŵer uwch-ddaear a tanddaearol i ganiatáu craffu ar benderfyniadau datblygu llwybrau.
-
- Creu opsiwn i roi unrhyw gronfeydd budd cymunedol a ddyrannwyd tuag at danddaear.
-
- Creu rhwymedigaeth gynllunio diofyn i ddatblygwyr seilwaith ynni ymddwyn yn unol â'r Hawliau Dros Dir ar gyfer Seilwaith Trydan: Cod Ymarfer.
-
- Creu cod ymarfer prynu gorfodol ehangach wedi'i adeiladu yn y system Prosiectau Seilwaith Sylweddol newydd sy'n gofyn am arfer da gan brynwyr a gwerthwyr.

A Sustainable and Competitive Food and Farming Sector

- Ensure the Sustainable Farming Scheme evolves through collaboration with farmers and representative bodies.
- Allocate long term, multi-annual funding of the Sustainable Farming Scheme, to provide market stability and confidence to the industry, allowing businesses to plan for investment and growth.
- Enable private investment in nature markets through clear legal frameworks and transparent standards.

Sector Bwyd a Ffermio Cynaliadwy a Chystadleuol

- Sicrhau bod y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn esblygu trwy gydweithio â ffermwyr a chyrff cynrychioladol.

Dyrannu cyllid hirdymor, aml-flynyddol i'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy, i ddarparu sefydlogrwydd a hyder yn y farchnad i'r diwydiant, gan ganiatáu i fusnesau gynllunio ar gyfer buddsoddiad a thwf.

Galluogi buddsoddiad preifat mewn marchnadoedd natur trwy fframweithiau cyfreithiol clir a safonau tryloyw.

Tourism and the Rural Economy

- Undertake a holistic review of all tourism policies to ensure Wales is an attractive destination for visitors, alongside supporting those businesses invested in tourism.
- Develop a National Rural Tourism Strategy focused on year-round, high-value, low-impact tourism.
- Reform the 182-day letting threshold to a maximum of 105 days (i.e. the number of days a family can go on holiday without children missing school).
- Provide exemptions to the 182-day letting rule for farm diversification projects and / or those outside of ‘honeypot’ tourism areas.
- Rescind the visitor levy to optimise Wales’s attractiveness as a tourism destination. .
- Extend the Retail business rate multiplier to hospitality and leisure businesses.
- Scrap the Higher Multiplier – occupying larger premises does not make a business more profitable.

Twristiaeth a'r Economi Wledig

- Cynnal adolygiad cyfannol o'r holl bolisïau twristiaeth i sicrhau bod Cymru'n gyrchfan ddeniadol i ymwelwyr, ochr yn ochr â chefnogi'r busnesau hynny sy'n buddsoddi mewn twristiaeth.
- Datblygu Strategaeth Twristiaeth Wledig Genedlaethol sy'n canolbwyntio ar dwristiaeth gydol y flwyddyn, gwerth uchel, effaith isel.
- Diwygio'r trothwy gosod 182 diwrnod i uchafswm o 105 diwrnod (h.y. nifer y diwrnodau y gall teulu fynd ar wyliau heb i blant golli'r ysgol).
- Darparu eithriadau i'r rheol gosod 182 diwrnod ar gyfer prosiectau arallgyfeirio ffermydd a / neu'r rhai y tu allan i ardaloedd twristiaeth deniadol’.
- Diddymu'r ardoll ymwelwyr er mwyn gwneud y gorau o atyniad Cymru fel cyrchfan twristiaeth. .
- Ymestyn y lluosydd cyfradd busnes manwerthu i fusnesau lletygarwch a hamdden.
- Sgrapio'r Lluosydd Uwch – nid yw meddiannu adeiladau mwy yn gwneud busnes yn fwy proffidiol.

CLA CYMRU

CLA CYMRU MANIFESTO | CLA CYMRU MANIFFESTO

CONTACT CLA CYMRU
CYSYLLTWCH Â CLA CYMRU

Tel: 01547 31085

E-bost/Email: wales@cla.org.uk

CLA Cymru, Pafiliwn CLA Pavilion,
Maes y Sioe Fawr / Royal Welsh Showground,
Llanelwedd, Builth Wells LD2 3SY